

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia eclectica Ettoniam - Cod. Ettenheim-Münster 297

Dehm, Benedictus

[S.l.], 1749-1750

Proemium

[urn:nbn:de:bsz:31-130925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130925)

Logica Sive Ars Cogitandi.

Prooemium.

Logica à voce Græca Logos dicta secundum vim
nostris disciplina rationalis significat seu rationis directivi-
cem, inde cum ratiocinari solummodo ad mentem, cuius
nomen, prout suo loco dicemus esse substitutum. Sola est
cogitatio, p[ro]t[er]ea; hinc merito Logica ars cogitandi
nuncupamus, qua mentis operationes seu cogitationes ad
verum dirigit; unde ab auctore artis cogitandi Logica
definitur, quod sit ars bene utendi ratione in verum
cognitum acquirenda sicut ad sui ipsius, quod aliorum
instituta; Bene autem ratione nostra in acquirenda
verum cognitum. uti dicimus si mentis nostra co-
gitationes ad verum dirigantur.

Mentis vero cogitationes, quas ad verum dirigit Logica,
4 passim numerantur, quae et mentis operationes nuncu-
pantur. preceptis, subiectis seu apprehensio, iudicium,
discursus, et dispositis, seu methodus.

Apprehensio dicimus simpliciter verum, quae menti sistuntur
sicut contemplatione; sicut terra, solis, arbore, rotundum,
quadratum, cogitatione, cum quod consideramus nihil
expressè de ipsis pronuntiantes.

Logica autem sub qua haec considerantur, ideo nuncupatur
iudicium. Haec mentis operatione dicimus, quod qua
varias rerum ideas copulantes, hanc esse illam affir-
mamus, vel negamus. sicut idea terrae, et idea
rotundi considerantes, vel affirmamus, vel nega-
mus terrae esse rotunda.

Discursus, seu ratiocinatione, vocamus illa men-
tis operatione, per quam à pluribus iudiciis aliud elucimus.
Sic cum iudicamus verum virtutis ad Deum referri debere
Optimus autem illa ad Deum non ratione deducimus, virtute
Ethnicorum non fuisse verum.

Dispositio seu methodus vocamus illa mentis operatio
 in quam varias rerum ideas, iudicia et discursus seu ra-
 tiocinationes, quas de uno, eodemque facto habemus, eo
 ordine disponimus, qui illi explicando maxime idoneus
 sit. Hic autem mentis operatio sola natura ducit et iudicat,
 idque natura profectus ab ijs, qui regularum loquuntur rudes
 sunt, quae ab alijs, qui eas didicerunt. adeo ut huius ar-
 tis opus seu officium non sit modum invenire, quo haec fiat.
 Hoc enim a sola natura habemus, qua rationis usum nos donavit,
 ita ut citra peregrinam operam aliam percipere, iudicare, ra-
 tiocinari et disponere valeamus. Sed hoc dumtaxat
 iustat natura, ut ipse actiones nostras, et operatioes ena-
 minet, atque circa illa, quae in nobis natura operatur atque illius
 instinctu facimus, quaedam animadvertiones faciat, quae
 utilitate gignant.
 In quibus haec ratione certi reddimus, nos nostra ratione, recte
 uti, efficiat enim regularum consideratio, ut deus et majori
 attentione iudicia nostra feramus, atque unum ex alio infera-
 mus, et disponamus.

Ad hoc pacto facilius errores et defectus in quos deservun-
 do labimur ipsimet detegimus, detectosque alijs manifesta-
 mus. Saepem enim accidit, ut sola natura lumine detegamus
 rationationis alicujus, vitium et falsitatem; alibi quo
 vitium et falsitas illa sita sit, non prolixius ad vestigamus
 et sciamus. quemadmodum illi, qui artis pictoriae rudes
 sunt, imaginis vitio, quod in ea est, interdum offendi
 possunt, quamvis defectum illum, qui ipsos laedit, illius
 detegere, et explicare nequeant.

5. ingenij nostri natura distinctius nobis innotescit, dum
 ad illas artes, quae illi propriae sunt, attendimus, et
 quae illa infinitis prope modis supra res corporeas
 evolvunt. Itaque, cum mens humana nunquam patiatur sibi fal-
 sis imaginibus imponi, et debite attentionis defectu in
 errores proruat; receptum fuit, quaedam regulas prescribere,
 quibus in suis operatioibus juvaretur ad veritatem certius
 attingenda. hinc, ut iam annotavimus, totius huius
 scopus est ut doceat, quomodo ratione nostra uti nos oportet

Secundum
 ratio distincti
 ad mente, cupi
 huiusmodi
 cogitandi
 cogitationes ad
 cogitandi
 ita in unum
 quae aliorum
 in acquisitione
 his nostra co.
 iudicij
 mentis sistun-
 ed, cotuadum
 amus ubi
 nuncupatur
 as, quae
 illa affir-
 et ideal
 vel nega-
 illa men-
 ad eliciunt,
 fieri debet
 is, virtute

Et qua evidentia imbui debeamus ad asserendum
vel disperdendum resbus, quae menti nostrae p[er]
ideas obijciuntur. Quod si ea, quae circa cogi-
tationes nostras mente agitamur ad nos solos referri
debuissent, satis profecto fuisset illa in Semetipsis
considerare, nec verborum tegumentis, aliove signo-
rum genere amicta exhibuisse. Nunc autem cum animi
notis suis alijs manifestata non possumus nisi extenso-
rum signorum beneficio, Immo invaluerit hac consuetudo,
ut cum soli ineditamur res ipsae nisi una cum ipse
nominitibus et verbis, quibus utimur, dum illas alijs mani-
festamus, menti nostrae offerant; quaedam nihilate in-
spicimur ideas considerare, prout nobis, quae vulgo tri-
nuncupantur, et verbis, quae noia giungunt, unde et co-
gnata dicta subsunt; ipsa autem noia et verba quatenus
sunt ideas, seu perceptibus nostris generata.

Ex his liquet, eam in 4. partes dividi oportere proxi-
deatque diversitate, quae de his quatuor mentis operati-
onibus inspicuntur. Scilicet de Ideis, seu de simplici rerum
perceptione. 2^a de iudicio seu percipiendis, quibus veritas
vel falsitas inest. 3. de discursu seu Syllogismo.

4. denique de Methodo, seu de ordinata cogitationum
dispositione, quibus veluti tot gradibus, cognoscendi
modum nobis queramus; quippe 1. ab incertitudine ad
attentam promovemur; 2. a dubio et erroribus libera-
mur; 3. ratiocinari apuescimus; et per ultimam verit-
atem aliquam infallibilem probamus; et illa alijs demon-
strative persuademus. In hisse explanandis
igitur totum Logices nostrae studium collocabimus. verum
priusquam ulterius progrediamur eam circa eam
generatim spectata videntur. Simul enucleanda, quae
vulgo sub Prolegomenorum nomine, et titulo summi-
ae disquiri solent: nunc quaenam sit illius utilitas, et
utilitas ad alias scientias et disciplinas? quodnam illius
obitum? an Scientia sit, an vero Ars duntaxat, vel utrumque.